

Nr 48.

Av herr **Olsson, Olof**, om utredning rörande utbildningen av ämneslärare för de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.

Under fjolårets diskussioner rörande läroverkens lärares löneroglering gjorde man gällande från lektorernas sida, att den utbildning, som de hade att underkasta sig, vore så pass dyrbar, att den kunde räknas i tiotusentals kronor. Det vore därför inte underligt, menade man, att det här och där yppade sig svårigheter att återbesätta de ledigblivna lektoraten och att därför också de för lektorerna föreslagna lönesatserna måste anses för låga. Jag finner ingenting märkvärdigt i denna tankegång, men jag undrar likväl, om man slagit in på den rätta vägen, när det gäller att söka finna det bästa sättet att komma till rätta med lektorsfrågan.

Vad vi behöva, är duktiga lärare, och vad som leder till detta mål, bör således först och främst ingå i lärarutbildningen. Arbetet skall ju utföras i skolan och syssla med lärjungar i skoltidens ålder. Det väcker därför redan en viss betänksamhet, att man finner den teoretiska kompetensen vara densamma för lektorer som för professorer, att i det allra närmaste var fjärde lektor innehåft docentur vid universitetet eller högskola, att 52 lektorer innehåft förordnanden som (tillförordnade) professorer och att fram till den 1 januari 1937 14 lektorer blivit utnämnda till ordinarie professorer vid universitetet eller högskolor. Det väcker inte mindre eftertänksamhet, att hälften av de undervisningstimmar, som tillkomma dessa lektorer, kunnat övertagas — och detta ofta med fördel — av läroverkens adjunkter.

Vad som framför allt fördyrar lektorernas utbildning är den akademiska avhandling, som vederbörande har att utarbete för den s. k. filosofiska gradens vinnande. Det förefaller mig, som om det för frågan om lektorernas utbildning och ställning hade en nästan avgörande betydelse att kunna visa upp, att denna akademiska avhandling, som kräver så mycket arbete och drager så stora kostnader, hör till det väsentligaste i utbildningen och i övrigt för lärargärningen är ytterst nödvändig.

Vi taga ett exempel. Vi ha en lektor i historia. Han har skrivit en avhandling om Sveriges förhållanden till Siebenbürgen under någon tid på 1600-talet. Vad spelar nu denna avhandling för roll i hans undervisning? Och vilken nytta och glädje ha lärjungarna av den? Historien omfattar inte bara vårt eget lands inre och yttre förhållanden under många hundra år; den omfattar också hela den västerländska världens och ganska mycket där utanför. Jag skulle därför tro, att en lärjunge å gymnasiet under hela sin gymnasietid inte blir i tillfälle att under allt för många minuter begrundna det intressanta förhållandet mellan Sverige och Siebenbürgen. Och detta är ändå ett jämförelsevis lyckligt slag av avhandlingar. I fråga om

andra, exempelvis sådana som i latin och på latin, nå de aldrig fram till lärjungarna; de ligga över deras huvuden. Frågar man sig, om möjligen inte denna långa teoretiska förberedelsetid kan ha sin betydelse för den blivande lektorn i andra avseenden: i hans förmåga att meddela sina kunskaper åt andra etc., måste man svara att — naturligtvis inte. I den mån en människa inte är född lärare, måste hennes utbildning i den vägen gå efter andra linjer än att sitta på en stol ibland arkivalier och böcker.

Om sålunda denna den mest speciella delen av lektorsutbildningen inte ger skolan, vad denna bäst behöver, har den å andra sidan en inverkan på skolans förhållanden, som långt ifrån är bra. Jag tänker därvid mindre på att den delar upp gymnasiets lärarkår i två grupper, där den ena gör lektors arbete mot lektors lön och den andra samma arbete mot adjunkts lön, som snarare därpå att den alldeles suddat och suddar ut den naturliga uppskattningen av förtjänst och skicklighet. Överallt i vårt land inom de stora kårerna: den militära, juridiska, administrativa o. s. v. starta alla från en gemensam utgångspunkt — vad som sedan öppnar porten till framgång och befordran är *den duglighet, som ådagalägges i tjänsten*. På lärarbanan är det inte så. Där är det i stället ett tryckalster av för skolan tivelaktigt värde, som spelar duglighetens roll. Om landets skickligaste lärare och uppfostrare döljer sig i en fil. magisters skepelse, kan han bli rektor vid en realskola — sedan är gränsen nådd.

Med det ovan anförda vill jag säga, att den nuvarande lektorsutbildningen är för dyr, att väsentliga moment i densamma sakna betydelse för skolan och att den sedermera tillämpad hindrar det naturliga urvalet bland lärarna. Det vore enligt min mening mera ändamålsenligt, att den akademiska avhandlingen avfördes som obligatorisk för erhållande av lektorat samt att en gemensam ämbetsexamen infördes. Det kan naturligtvis inte förnekas, att den akademiska avhandlingen, där den föreligger, är en prestation, som på något sätt bör ekonomiskt honoreras, men jag kan inte se, att detta behöver vålla några svårigheter.

På grund härav ber jag att få hemställa,

att riksdagen — vid behandlingen av anslaget till de allmänna läroverken — ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, i och för anordnande av en enhetlig examen, avsedd att meddela utbildning för ämneslärare vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och andra med dem jämförliga läroanstalter.

Stockholm i januari 1938.

Olof Olsson.